

Η επέλαση του ιππικού σκόρπισε τους διαδηλωτές. Η διαταγή ήταν σαφής: Εν ονόματι του βασιλέως των Ελλήνων Γεωργίου του Α', διαλύστε τους. «Χτυπάτε στο φαχνό». Η αντεπίθεση του στρατού ανέκοψε την υποχώρηση της αστυνομίας. Οι συνασπισμένοι φοιτητές, αντιτρικουπικοί και θρησκόληπτοι προσπάθησαν να αναδιπλωθούν και να επαναλάβουν την προσπάθεια να φτάσουν ως την πρωθυπουργική κατοικία. «Ο θεός είναι μαζί μας», κραύγαζαν αλλά οι καβαλάρηδες δεν αστειεύονταν. Οι συγκρούσεις απλώνονταν σ' ολόκληρη την Αθήνα. «Η τάξις απεκατεστάθη». Στα πεδία των μαχών, οχτώ νεκροί κι ογδόντα τραυματίες καταγράφονταν στον απολογισμό της πρώτης αιματηρής σύγκρουσης για το είδος της γλώσσας που θα μιλούσαν οι Έλληνες. Ήταν τα «Ευαγγελιακά».

Ο καταστροφικός για την Ελλάδα πόλεμος του 1897 σήμανε το ξεκίνημα δυο μεταξύ τους διαμετρικά αντίθετων κινημάτων: Της αναβάπτισης στο αρχαίο μεγαλείο, με την επιστροφή στην προγονική γλώσσα, της οποίας μόνη συνέχεια θεωρήθηκε η καθαρεύουσα. Και της αναγέννησης του λαού, μέσα από μian εθνική γλώσσα, τη δημοτική. Του δεύτερου εμπροσθοφυλακή ήταν ο Κωστής Παλαμάς. Του πρώτου, οι γλωσσαμύνητορες καθηγητές του πανεπιστημίου. Η αρχική σύγκρουση ήταν φονική.

Η ήττα του 1897 σάρωσε τους οπαδούς του Δηλιγιάννη κι έφερε στην εξουσία, παντοδύναμη, την κυβέρνηση του Γεωργίου Θεοτόκη (1843 - 1916). Πήρε τις εκλογές του 1899 ως συνεχιστής της πολιτικής του Χαρίλαου Τρικούπη. Από την αρχή, οι αντίπαλοί του έψαχναν τρόπους να τον ανατρέψουν. Τους προσφέρθηκαν στο πιάτο, από μια αγνή πρωτοβουλία της βασίλισσας Όλγας (1851 - 1926), γυναίκας του Γεωργίου Α': Στον ελληνοτουρκικό πόλεμο, η βασίλισσα τριγυρνούσε τα νοσοκομεία, προσπαθώντας να δώσει κουράγιο στους τραυματίες και μοιράζοντάς τους ευαγγέλια. Δεν άργησε να καταλάβει πως το ευαγγέλιο τους ήταν άχρηστο. Δεν μπορούσαν να καταλάβουν, τι λέει.

Με την ενθάρρυνση του μητροπολίτη Αθηνών Προκοπίου Οικονομίδη (1896 - 1902), η βασίλισσα Όλγα ανέθεσε σε πρόσωπα της εμπιστοσύνης της να μεταφράσουν το ευαγγέλιο στη δημοτική. Η Ιερά Σύνοδος αντέδρασε. Η μετάφραση ολοκληρώθηκε. Πριν να τυπωθεί, υποβλήθηκε στην Ιερά Σύνοδο για έγκριση. Απορρίφτηκε ομόφωνα. Η βασίλισσα επέμενε. Υποκινημένοι από τους αρχαίζοντες καθηγητές τους, οι φοιτητές ξεκίνησαν μian εκστρατεία με στόχο τη δυσφήμιση της μετάφρασης αλλά και της Όλγας. Την ίδια ώρα, η προσπάθεια να μεταφραστεί το ευαγγέλιο σε γλώσσα κατανοητή κατακεραυνώθηκε από τα πατριαρχεία Κωνσταντινούπολης, Αλεξανδρείας και Ιεροσολύμων. Με διακριτική κυβερνητική παρέμβαση, η βασίλισσα πείσθηκε να παραιτηθεί από το εγχείρημα.

Το όλο ζήτημα πήγαινε να ξεχαστεί, όταν μια μικρή ομάδα δημοτικιστών πέρασε στην αντεπίθεση. Η εφημερίδα «Ακρόπολις» άρχισε να δημοσιεύει σε συνέχειες το ευαγγέλιο σε μετάφραση του πρωτοπόρου δημοτικιστή, Αλέξανδρου Πάλλη (1851 - 1935). Οι καθηγητές κατέβασαν τους φοιτητές στους δρόμους με αίτημα να σταματήσει η δημοσίευση. Φυσικά, η εφημερίδα δεν είχε τέτοιο σκοπό. Άνοιξε τις στήλες της σε διάλογο. Η κατακραυγή στράφηκε εναντίον της κυβέρνησης Θεοτόκη, επειδή επέτρεπε τη δημοσίευση. Όμως, η κυβέρνηση δεν μπορούσε να ασκήσει λογοκρισία. Οι αντιτραπεζικοί κομματάρχες όξυναν τα πράγματα υποθάλποντας αντικυβερνητικές διαδηλώσεις με αίτημα να αφοριστούν ο Πάλλης και οι υπεύθυνοι της εφημερίδας. Οι γλωσσαμύντορες φώναζαν εναντίον των «μαλλιαρών», ότι νόθευαν την καθαρότητα της γλώσσας. Προστέθηκαν κι οι θρησκόληπτοι που κατακεραύνωναν τους δημοτικιστές ως ιερόσυλους κι απειλούσαν με τη συντέλεια του κόσμου. Η εφημερίδα συνέχιζε απτόητη τη δημοσίευση της μετάφρασης.

Οι φοιτητές προχώρησαν σε κατάληψη του πανεπιστημίου, ενώ οι τοπικοί κομματάρχες οργάνωσαν «πάνδημον συλλαλητήριο» για τις 8 Νοεμβρίου του 1901. Αντιτραπεζικοί, γλωσσαμύντορες και θρησκόληπτοι ενώθηκαν σε μια περίεργη συμμαχία. Κάποιος πέταξε το σύνθημα να ριχτεί ο πρωθυπουργός στο πυρ το εξώτερον. Αυτό ήταν κάπως δύσκολο. Πιο εύκολο θεωρήθηκε να επιχειρήσουν να τον λιντσάρουν. Τα εξαγριωμένα πλήθη κινήθηκαν απειλητικά. Η αστυνομία χτύπησε ανελέητα. Τα επεισόδια επεκτάθηκαν σ' όλη την πρωτεύουσα. Επενέβη και ο στρατός. Οι ταραχές ονομάστηκαν «Ευαγγελιακά». Στα πεδία των μαχών μετρήθηκαν οχτώ νεκροί κι ογδόντα τραυματίες. Οι συγκρούσεις συνεχίστηκαν για δυο ακόμα εβδομάδες. Οι γλωσσαμύντορες νίκησαν. Την 1η Φεβρουαρίου του 1902, με διάταγμα του υπουργείου Στρατιωτικών, κατασχέθηκε ό,τι είχε σχέση με μετάφραση του ευαγγελίου.

Ο και καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Αθήνας μητροπολίτης Προκόπιος παραιτήθηκε. Έπεσε και η κυβέρνηση. Στις εκλογές του 1902, το κόμμα του Θεοτόκη έβγαλε 102 βουλευτές, όσους και το κόμμα του Δηλιγιάννη, στον οποίο ανατέθηκε η εντολή σχηματισμού κυβέρνησης.

Όμως, το ποτάμι δεν μπορούσε να γυρίσει πίσω. Μάταια οι «γλωσσαμύντορες» προσπάθησαν ν' ανακόψουν την πορεία της εθνικής γλώσσας επιστρατεύοντας ακόμα και τους συνήθως πρωτοπόρους φοιτητές. Ελάχιστους μήνες μετά τα «Ευαγγελιακά», στα 1902, ο Φώτης Φωτιάδης κυκλοφόρησε το έργο του «Γλωσσικό ζήτημα». Τον κατακεραύνωσαν. Στα 1903, ανέβηκε η «Ορέστεια» μεταφρασμένη σε απλή γλώσσα. Πριν από την παράσταση, διαβάστηκε το ποίημα του Κωστή Παλαμά «Το χαίρε της τραγωδίας». Οι γλωσσαμύντορες ξεσήκωσαν τους φοιτητές που έκαναν διαδηλώσεις και φώναζαν «Κάτω ο Παλαμάς». Τον ίδιο χρόνο, κυκλοφόρησε το περιοδικό «Ο Νουμάς» του Δημήτρη Ταγκόπουλου, μέσα από τις σελίδες του οποίου ο δημοτικισμός πέρασε στην αντεπίθεση. Στα 1907, ο Μένοξ Φιλήντας άρχισε να δημοσιεύει την εξοντωτική για τους οπαδούς της

καθαρεύουσας «Γραμματική» του. Στα 1908, ο Ελισαίος Γιαννίδης (ψευδώνυμο του γιατρού Σ. Σταματιάδη) δημοσίευσε το κορυφαίο έργο του «Γλώσσα και ζωή». Στις 14 Αυγούστου του 1909, η επανάσταση στου Γουδή πυροδότησε τα όνειρα των Ελλήνων για εθνική ανάταση.

Βήμα βήμα, η δημοτική συνέχισε να κατακτά έδαφος. Από τη λογοτεχνία, πέρασε στα επιστημονικά κείμενα και καθιερώθηκε στη συνείδηση του ελληνικού λαού. Επίσημη γλώσσα τους κράτους όμως αναγνωρίστηκε μόλις το 1976, με νόμο του τότε υπουργού Παιδείας, Γεώργιου Ράλλη.

ΤΟ ΦΙΛΜ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ:

Ιανουάριος:

Οι Βρετανοί θρηνούν τον θάνατο της από το 1837 βασίλισσάς τους, Βικτορίας. Οι Ιταλοί τον θάνατο του βάρδου της εθνικής τους αναγέννησης, Τζουζέπε Βέρντι. Πέθαναν και οι δύο με διαφορά μόλις πέντε ημερών. Στις 22 του μήνα η βασίλισσα, σύμβολο της εποχής που πήρε το όνομά της και του ύμνου που προστάζει «Κυβέρνα Βρετανία», καθώς έφερε τη χώρα της στο απόγειο της αποικιακής της εξάπλωσης ως τα πέρατα του πλανήτη. Στις 27, ο μαέστρος που επί εξήντα χρόνια κυριάρχησε στον χώρο της όπερας και το όνομά του έγινε σύμβολο των αγώνων του ιταλικού λαού για πολιτική ένωση της χώρας, δίχως την κηδεμονία των Αψβούργων.

Φεβρουάριος:

Συμφωνία για την κατασκευή της διώρυγας που θα ενώνει τον Ατλαντικό με τον Ειρηνικό ωκεανό στο ύψος του Παναμά, υπέγραψαν οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και η Μεγάλη Βρετανία. Η ζώνη της διώρυγας θα είναι ουδέτερη, ενώ το έργο θα χρηματοδοτηθεί αποκλειστικά με αμερικανικά κεφάλαια. Οι εργασίες είχαν ξεκινήσει το 1881 αλλά διακόπηκαν, όταν η εταιρεία που είχε αναλάβει τη διάνοιξη, χρεοκόπησε. Η συμφωνία ολοκληρώθηκε με συμπληρωματική που υπογράφηκε τον επόμενο Νοέμβριο και κατοχύρωνε τα προνόμια κάθε πλευράς.

Το κανάλι επρόκειτο να δοθεί στη διεθνή ναυσιπλοΐα τον Αύγουστο του 1914.

Μάρτιος:

Ένα πανέμορφο αυτοκίνητο με τετρακίλυδρο κινητήρα περίπου έξι λίτρων και δυνατότητα απόδοσης 35 ίππων έκανε την εμφάνισή του στους δρόμους της γαλλικής Νίκαιας. Ανήκει στον γενικό πρόξενο της Αυστροουγγρικής αυτοκρατορίας και κατασκευάστηκε ειδικά γι' αυτόν από την εταιρεία Ντέμλερ Μπενζ. Το πολύ υψηλών προδιαγραφών μοντέλο είναι αμφίβολο, αν θα μπει σε γραμμή μαζικής παραγωγής λόγω του υψηλού κόστους του. Η εταιρεία το βάφτισε με το όνομα της κόρης του αγοραστή: Μερσεντές!...

Απρίλιος:

Και όμως, έγινε κι αυτό: Τένις που παίζεται πάνω σε ένα τραπέζι! Με ρακέτες, φιλέ και μπαλάκια πολύ μικρότερα από τις μπάλες του γνωστού αθλήματος, κατασκευασμένα από σελιλόιντ. Ο εφευρέτης του νέου παιχνιδιού, μηχανικός Τζέιμς Γκιμπ, πιστεύει ότι το επιτραπέζιο τένις θα αρέσει, θα πουλιέται και θα τον κάνει πλούσιο. Βάφτισε το δημιούργημά του με το παράξενο όνομα «Πινγκ πονγκ».

Μάιος:

Εκατομμύρια ακρίδες σαρώνουν τον θεσσαλικό κάμπο προκαλώντας ανυπολόγιστες καταστροφές στην παραγωγή. Τα σμήνη των εντόμων αυτών είναι τόσο πυκνά, ώστε δυσκολεύουν στην κίνησή τους ακόμα και τους σιδηρόδρομους.

Ιούνιος:

Στις 24 του μήνα, άνοιξε στο Παρίσι η πρώτη έκθεση ζωγραφικής (στην γκαλερί Αμπρουά Βολάρ της οδού Λαφίτ) ενός 19χρονου καλλιτέχνη. Ονομάζεται Πάμπλο Πικάσο και η ζωγραφική του επιδοκιμάστηκε σε μεγάλο βαθμό. Ο νεαρός Ισπανός εκθέτει κυρίως έργα με στιγμές της Μονμάρτης, όπου ζει εδώ και περίπου δύο χρόνια, αφότου εγκατέλειψε την πατρίδα του.

Ιούλιος:

Το Βέλγιο δεν πρόκειται να προσαρτήσει το Κονγκό, διακήρυξε ο βασιλιάς Λεοπόλδος, διευκρινίζοντας ότι υπό την κατοχή του θα παραμείνουν μόνο οι περιοχές με τα κοιτάσματα διαμαντιών, χρυσού, χαλκού και μολύβδου, καθώς και οι εκτάσεις με καουτσούκ, μπαμπάκι και καφέ. Ο βασιλιάς του Βελγίου διακήρυξε επίσης ότι η δουλειά στο Κονγκό τίθεται εκτός νόμου, με εξαίρεση τις περιοχές που ο ίδιος διατηρεί και εκμεταλλεύεται!

Αύγουστος:

Προϊστορική ακρόπολη που μπορεί να ανάγεται στο 4.000 π.Χ. ανακάλυψε στο Σέσκλο, κοντά στον Βόλο, ο αρχαιολόγος Χρήστος Τσουντας. Φέρει προστατευτικό τείχος σε επάλληλες σειρές και είναι δείγμα ενός άγνωστου μέχρι σήμερα πολιτισμού που αναπτύχθηκε στη Νεολιθική εποχή.

Στο Σέσκλο, μετά από 75 χρόνια, επρόκειτο να ανακαλυφθεί από τον Π. Θεοχάρη ολόκληρη πολιτεία με χίλια σπίτια.

Σεπτέμβριος:

Χτυπημένος στις 6 του μήνα με δύο σφαίρες, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Γουλιέλμος Μακ Κίνλεϊ υπέκυψε στα τραύματά του στις 14. Είναι ο τρίτος Αμερικανός πρόεδρος που πέφτει θύμα δολοφονίας (μετά τον Αβραάμ Λίνκολν και τον Τζέιμς Γκάρφιλντ). Ήταν γνωστός οπαδός του αμερικανικού ιμπεριαλισμού και δολοφονήθηκε από τον 28χρονο αναρχικό, Λεόν Κζολγκόζ (εκτελέστηκε στις 29 του Οκτωβρίου). Νέος πρόεδρος ορκίστηκε ο Θεόδωρος Ρούσβελτ. Μακ Κίνλεϊ και Ρούσβελτ είχαν διακριθεί στον πόλεμο για την κατάκτηση των Φιλιππίνων.

Τριάντα χρόνια αργότερα, ένας άλλος Ρούσβελτ, ο Φραγκλίνος, απέσυρε τα αμερικανικά στρατεύματα από το νησιωτικό κράτος.

Οκτώ βριος:

Στις 19 του μήνα, ο Αλμπέρτο Σάντος Ντιμόντ, Βραζιλιάνος αεροπόρος, πέταξε με πηδαλιουχούμενο αερόστατο γύρω από τον πύργο του Άιφελ. Το ταξίδι διήρκεσε 30 λεπτά και ο Ντιμόντ κέρδισε βραβείο 50.000 δολαρίων. Πέντε μέρες αργότερα, η Άννα Έντσον Τέιλορ έπεσε από τον καταρράκτη του Νιαγάρα κλεισμένη σε ένα βαρέλι. Δεν κέρδισε βραβείο αλλά συγκίνησε την κοινή γνώμη, που τη βοήθησε να ξεφλήσει την υποθήκη του σπιτιού της, το οποίο οι πιστωτές της απειλούσαν να βγάλουν στο σφυρί.

Νοέμβριος:

Σε ηλικία 58 ετών, πέθανε στο Παρίσι ο Έλληνας σοσιαλιστής δημοσιογράφος Παύλος Αργυριάδης, ιδρυτής του θεωρητικού περιοδικού «Αλμανάκ επί των ζητημάτων του σοσιαλισμού». Ο Αργυριάδης είχε μεταναστεύσει στο Παρίσι το 1870, γρήγορα διακρίθηκε για τις μαχητικές του θέσεις κι εκλέχτηκε μέλος της επαναστατικής επιτροπής, στη διάρκεια της παρισινής Κομούνας.

Δεκέμβριος:

Ο δημιουργός του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού Ερρίκος Ντινάν, ο φυσικός Βίλχελμ Ρέντγκεν που ανακάλυψε τις ακτίνες «Χ» και ο ποιητής Σιλί Προυντόν είναι ανάμεσα στους πρώτους βραβευμένους ενός νέου θεσμού που αμείβει ειρηνικά έργα υπέρ της ανθρωπότητας: Είναι ο θεσμός των βραβείων Νόμπελ, από το όνομα του δημιουργού τους, Σουηδού χημικού Άλφρεντ Νόμπελ. Τα θεσμοθέτησε και τα προικοδότησε με τεράστια περιουσία, τρομαγμένος από τις δικές του καταστροφικές εφευρέσεις (δυναμίτιδα κ.λπ.) που τον έκαναν ζάπλουτο.

(Έθνος της Κυριακής, 7.3.1999) (τελευταία επεξεργασία, 15.6.2009)